

YHTEISTYÖLLÄ YMPÄRISTÖN YKKÖSEKSI

**Tampereen kaupungin ympäristöstrategia
vuosiksi 2003-2012**

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO	3
2. STRATEGIAPERUSTA	4
2.1 Ympäristön tila Tampereella	4
2.2 Kansainväliset ympäristöohjelmat, -strategiat ja -sopimukset	5
2.3 Ympäristöpoliittisen ohjelman arviointi ja kytkeä ympäristöstrategiaan	6
3. TAMPEREEN YMPÄRISTÖN TASAPAINOINEN ONNISTUMISSTRATEGIA	10
3.1 Ympäristöstrategian visio vuodeksi 2012	10
3.2 Ympäristöstrategian toiminta-ajatus	10
3.3 Vision strategiset päämäärät vuodeksi 2012	10
3.4 Ympäristöstrategian johtamisnäkökulmat	12
3.5 Kriittiset menestystekijät, arviointikriteerit ja vuoden 2003 tavoitteet	13
4. YMPÄRISTÖSTRATEGIAN KÄYTTÖÖNOTTO JA SEURANTA	20
LIITTEET	
1. Tasapainoinen onnistuminen prosessina	21

1. JOHDANTO

Kaupunginvaltuusto hyväksyi strategia-asiakirjan ”Kaikem paree Tampere – Tampereen tasapainoinen kaupunkistrategia 2001 – 2012” lokakuussa 2001. Toimialat tekivät kaupunkistrategian pohjalta omat strategiansa, jotka valmistuivat maaliskuussa 2002. Kaupunkistrategiaa tukemaan on valmisteltu myös kuusi tarkentavaa toimintastrategiaa vuoden 2002 aikana: henkilöstöstrategia, elinkeinostrategia, asuntopoliittinen strategia, palveluiden hankintastrategia, tietohallintostrategia ja ympäristöstrategia. Strategiat ovat osa kaupungin kehitteillä olevaa, uutta johtamisjärjestelmää.

”Yhteistyöllä ympäristön ykköseksi” valmisteltiin ohjausryhmässä, johon osallistui luottamushenkilöitä ja kaupungin toimialojen ja liikelaitosten edustajia, sekä strategiaryhmässä, jonka jäsenenä olivat ympäristölautakunnan varapuheenjohtaja Matti Leinonen, ympäristöpäällikkö Harri Kallio, suunnittelija Antonia Sucksdorff, kestävän kehityksen koordinaattori Outi Teittinen ja ympäristösihteeri Harri Willberg.

Ympäristöstrategian visioksi vuodeksi 2012 valittiin kaupunkistrategian ympäristöä koskeva strateginen päämäärä: ”Tampere on ympäristönsuojelun kärkikaupunki”. Ympäristöstrategia pohjautuu kaupunkistrategiaan ja tarkentaa ekologista kestävyttä Tampereella.

Ympäristöstrategia korvaa Tampereen ympäristöpoliittisen ohjelman, joka valmistui vuonna 1994. Kaupunki toteutti ympäristöpoliittista ohjelmaa siihen tarkoitukseen tehdyn ympäristöhallintajärjestelmän avulla. Järjestelmän periaatteita sovelletaan edelleen kaupungin toimissa. ISO 14 001 -standardin mukaista menettelyä noudatetaan vain liikelaitoksissa. Uudistuva johtamisjärjestelmä takaa ympäristöpoliittisten tavoitteiden toteutumisen ja siten ekologisen kestävyuden huomioon ottamisen osana kaikkea päätöksentekoa.

Ympäristöstrategian laadintaa varten tehtiin osallistumis- ja tiedotussuunnitelma. Lähtökohtina prosessissa olivat avoimuus ja vuorovaikutus kuntalaisten ja sidosryhmien kanssa. Kuntalaisten mielipiteitä kysyttiin yleisötilaisuuden ja kyselyiden avulla. Kaupungin työntekijöiden mielipiteitä kysyttiin yhteistyöryhmien, henkilöstölehtien ja Internetin välityksellä.

Strategian laadintaa on konsultoinut Hallinnon kehittämiskeskus (HAUS), joka käyttää menetelmänään julkishallintoon räätälöityä Tasapainoisen onnistumisen (Balanced Scorecard) –strategiatyökalua eli samaa menetelmää kuin Kaikem paree Tampere – kaupunkistrategian laadinnassa. Tasapainoisen onnistumisen menetelmää on selostettu liitteessä 1.

2. STRATEGIAPERUSTA

2.1 Ympäristön tila Tampereella

Ympäristön tila on uusista ongelmista huolimatta kohentunut huomattavasti viimeisten 20 vuoden aikana Tampereella. Katsaukset ympäristön tilaan on tehty Tampereella vuosina 1987, 1994 ja 1998. Viimeisin katsaus ympäristön tilaan tehtiin vuonna 1998¹, ja seuraavat tiedot perustuvat kyseisen katsauksen yhteenvetoon.

Tampereen kaupungin merkittävimmät ilman kuormittajat ovat energiantuotanto, teollisuus ja liikenne. Tehokas sähkön ja lämmön yhteistuotanto, kaukolämpöverkon laajentaminen sekä pienten lämpölaitosten poistaminen käytöstä ovat vähentäneet merkittävästi sähkölaitoksen energian tuotannon kokonais- ja ominaispäästöjä hiilidioksidia lukuun ottamatta. Sähkönkulutus kasvoi Tampereella noin 16 % vuodesta 1990 vuoteen 1999. Liikenteen yhä lisääntyvät typen oksidien päästöt ovat myös Tampereella ongelma.

Vedenkäyttö asukasta kohti on vähentynyt 1970-luvun puolivälistä lähtien. Juomaveden laatu on ollut kaikilla vedenottamoilla hyvä, ja vesi on täyttänyt sosiaali- ja terveysministeriön talousvedelle asettamat vaatimukset. Myös jätevedenpuhdistamoiden puhdistustulokset ovat hyviä. Vuonna 1997 orgaanisesta ja fosforikuormituksesta poistettiin 94 – 97 %. Puhdistamoilla syntyvä jätevesiliete ohjataan kokonaisuudessaan hyötykäyttöön.

Jätehuolto on ollut suurten muutosten kohteena. Nykyään alueellinen jätehuoltoyhtiö huolehtii Tampereen ja sen ympäristökuntien jätehuollosta. Syntypaikkalajittelulle on Tampereella luotu hyvät puitteet, ja jätteenkäsittelykeskuksissa otetaan vastaan perinteisen kuivajätteen lisäksi ongelma- ja hyötyjätteitä sekä kompostoidaan biojätettä ja jätevesilietettä. Vuoden 1998 alusta lähtien on Tarastenjärven kaatopaikalta kerätty kaatopaikkakaasua ja hyödynnetty sitä energiana. Vuonna 2001 kaatopaikkakaasua pumpattiin 3,3 miljoonaa m³, josta yli puolet on metaania.

Merkittävin meluhaitan aiheuttaja Tampereella on tie- ja katuliikenne. Myös lentoliikenteen aiheuttama melu on lisääntynyt. Uusilla asuntoalueilla meluntorjunnasta pyritään huolehtimaan rakennusten ja piha-alueiden paremmalla sijoittelulla sekä talojen rakenteellisilla ratkaisuilla, mutta tavoitteena oleva tiivis kaupunkirakenne asettaa haasteita meluongelmien ratkaisulle.

Tampereen arvokkaita elinympäristöjä, luonnonmuistomerkkejä, kulttuurimaisemia ja muinaismuistoja on kartoitettu, ja uusia luonnonsuojelualueita on perustettu luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Kantakaupungin uusien rakentamistavoitteiden vuoksi luonnonmukaisia puisto- ja viheralueita jää kuitenkin asutuksen puristukseen ja niiden säilyttäminen vaikeutuu.

Ympäristöstrategian ohjausryhmä teki oman SWOT-analyysinsä Tampereen ympäristöstä syksyllä 2001 (kuva 1).

¹ Katsaus ympäristön tilaan Tampereella 1998; Marjatta Salovaara, Tampereen kaupunki, ympäristövalvonta 1999.

Vahvuudet:

Ympäristöasiat osana hallintokulttuuria
 Ympäristötietoisuuden kasvaminen
 Vesistöjen parantunut tila ja talousveden hyvä laatu
 Tampereen suuri pinta-ala ja luonnonkirjo
 Ympäristötietokeskuksen ja luontokoulun perustaminen

Mahdollisuudet:

Kaupungin johtaminen kestävän kehityksen periaatteella
 Elinikäinen ympäristökasvatus
 Raideliikenteen kehittäminen

Heikkoudet:

Heikko sitoutuminen ympäristöasioihin
 Ympäristöinvestointien rahoitus
 Kevyen liikenteen väylät keskustassa

Uhat:

Strategiasta ei päästä käytäntöön
 Kestävän kehityksen hukkuminen muiden asioiden joukkoon
 Maankäytön hajaantuminen ja kaupan rakennemuutos
 Liikennehaittojen lisääntyminen
 Kasvihuonekaasupäästöjen lisääntyminen
 Kulutuksen kasvu

Kuva 1: Tampereen ympäristön SWOT-analyysi

2.2 Kansainväliset ja alueelliset ympäristöohjelmat, -strategiat ja sopimukset

Tampereen ympäristöpoliittinen ohjelma, kestävän kehityksen ohjelma ja ympäristöstrategia juontavat juurensa YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa 1992 laadittuun pitkän aikavälin kestävän kehityksen Agenda 21 -toimintaohjelmaan. Ohjelma määrittelee, miten kestävän kehityksen tavoitteisiin voidaan päästä. Kuntatasolla merkittävin keino on laatia paikallinen Agenda 21. Tampereen paikallisagenda, Tampere 21, valmistui joulukuussa 1999. Ohjelma valmisteltiin yhdessä asukkaiden ja muiden intressitahojen kanssa teemaryhmissä, joiden toimintaan osallistui lähes 200 tamperelaista. Ohjelma löytyy Internetistä osoitteesta www.tampere.fi/ytoteto/yva/tehtava/ymppol/21yleis.htm Tampere 21 on ollut tärkeällä sijalla Tampereen kaupunkistrategian laadinnassa.

YK:n Agenda 21 -ohjelman tavoitteita sovitettiin eurooppalaisiin olosuhteisiin Aalborgissa toukokuussa 1994 järjestetyssä Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen konferenssissa. Siellä hyväksyttiin Aalborgin asiakirja ja käynnistettiin Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen kampanja. Tampere liittyi mukaan kampanjaan vuonna 1995.

Pirkanmaan ympäristöohjelma valmistui marraskuussa 2001. Se on useiden eri yhteistyötahojen yhdessä laatima ja hyväksymä toimintaohjelma, jonka päämääränä on ympäristön tilan parantaminen Pirkanmaalla. Visiot, tavoitteet ja toimenpiteet on koottu viiden otsikon alle: 1) Luonnon- ja kulttuuriympäristön monimuotoisuus ja kestävä käyttö, 2) Terveellinen, viihtyisä ja ekologisesti kestävä asuinympäristö, 3) Ympäristövastuullinen elinkeinotoiminta, 4) Luonnon virkistyskäyttö sekä 5) Ympäristötietoisuus ja tutkimus. Ohjelma löytyy Internetistä osoitteessa www.vyh.fi/poltavo/ohjelma/pir/etusivu.htm

Euroopan komissio hyväksyi toukokuussa 2002 kuudennen ympäristöohjelmansa jossa määritellään EU:n ympäristöpolitiikan suuntaviivat seuraavaksi 10 vuodeksi. Ohjelmassa keskitytään neljään ensisijaiseen toiminta-alaan, jotka ovat ilmastonmuutos, terveys ja ympäristö, luonto ja biologinen monimuotoisuus sekä luonnonvarojen hoitaminen. Ympäristöohjelmassa määritellään suurimmat

ympäristöongelmat ja alueet, joilla kipeimmin tarvitaan toimia. Ohjelma löytyy osoitteesta : <http://europa.eu.int/comm/environment/newprg/index.htm>

Kuudetta ympäristöohjelmaa tarkentamaan valmistellaan seitsemän temaattista strategiaa. Temaattiset strategiat tehdään asioista, jotka ovat tärkeitä, mutta joista ei vielä ole kyetty määrittelemään tavoitteita ja toimia riittävän yksityiskohtaisesti. Temaattisia strategioita valmistellaan seuraavista aiheista: maaperän suojelu, meriympäristön suojelu, torjunta-aineet, ilmansaasteet, kaupunkiympäristö, resurssien kestävä käyttö ja jätteiden kierrätys.

Euroopan komission kestävän kehityksen strategia on myös valmistunut. Strategian keskeisimmät aihealueet ovat kansanterveys, ilmastonmuutos ja puhdas energia, luonnonvarojen hoito, sosiaalinen eriarvoisuus, ikääntyminen ja eläkejärjestelyt sekä liikkuvuus, maankäyttö ja alueellinen kehitys. Strategia koostuu kahdesta asiakirjasta jotka sisältyvät huippukokousten puheenjohtajien päätelmiin. Lissabonin huippukokouksessa vuonna 2000 hyväksyttyä ns. Lissabonin strategiaa (sosiaalinen ja taloudellisen ulottuvuus) täydennettiin ympäristöulottuvuudella Göteborgissa vuonna 2001. Göteborgin asiakirja löytyy osoitteesta <http://ue.eu.int/fi/Info/eurocouncil/index.htm>

2.3 Ympäristöpoliittisen ohjelman arviointi ja kytkentä ympäristöstrategiaan

Tampereen kaupungin ympäristöpoliittinen ohjelma valmistui vuonna 1994. (Tampereen kaupungin ympäristöpoliittinen ohjelma; Tampereen kaupunki, ympäristövalvonta 1994). Kaupunki valitsi ympäristöasioiden hallintajärjestelmän välineeksi, jonka avulla ohjelman tavoitteet saavutettaisiin. Tampere oli ensimmäinen suomalainen kunta, joka teki oman sovelluksensa pääasiassa yrityksissä käytettävästä järjestelmästä.

Kaupungin ympäristöpoliittinen ohjelma ja ympäristöhallintajärjestelmä auditointiin kesällä 2000 Pirkanmaan ympäristökeskuksen ja Tampereen kaupungin yhteistyöprojektina (Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja ympäristönhallintajärjestelmän auditointi; Leena Kiuru, Pirkanmaan ympäristökeskus, 2000). Raportissa haastateltiin kaupungin yksiköiden ja liikelaitosten esimiehiä ja ympäristövastaavia ja vertailtiin ympäristötoimenpiteiden käytännön toteutumista asetettuihin tavoitteisiin.

Seuraavassa on kyseisen raportin arvio ympäristöpoliittisen ohjelman toteuttamisesta kaupungin yksiköissä. Jokaisen tavoitteen kohdalla on myös viittaus siihen kriittiseen menestystekijään, joka ympäristöstrategiassa käsittelee vastaavaa asiaa.

Ympäristöpoliittinen ohjelma vuodelta 1994:

1. *"Kaupunkia kehitetään ympäristönsuojelun kärkikaupunkina Kaupungin kehittämisessä huolehditaan asuin ympäristön viihtyisyydestä ja ympäristönsuojelun edellyttämistä teknisistä ratkaisuista. Näin saavutettu asema ja myönteinen julkisuus houkuttelevat Tampereelle uusia asukkaita ja ympäristöasioistaan hyvin huolehtivia yrityksiä."*

Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja ympäristöhallintajärjestelmän auditointi vuonna 2000:

"Tavoitteen toteutumisessa on edistytty melko hyvin: kaupungissa on toteutettu useita merkittäviä ympäristötoimenpiteitä. Kaikkia suunniteltuja toimenpiteitä ei kuitenkaan olla toteutettu eikä tavoitteissa kaikilta osin ole edistytty suunnitelmien mukaisesti."

Ympäristöstrategian kriittiset menestystekijät: kaikki

Ympäristöpoliittinen ohjelma vuodelta 1994:

2. *"Ekologia otetaan huomioon kaupunkisuunnittelussa*

Kaikessa maankäytön suunnittelussa pyritään vähentämään liikennetarvetta, hyödyntämään olemassa olevia rakenteita ja säilyttämään luonnonarvot. Kaupungin viihtyisyyttä parannetaan vaalimalla rakennettua kulttuuriympäristöä ja historiallisesti arvokasta rakennusperintöä."

Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja ympäristöhallintajärjestelmän auditointi vuonna 2000:

"Tavoitteen toteuttamisessa on edistytty tyydyttävästi: siihen liittyen on toteutettu erityyppisiä toimenpiteitä, kuten rakennuskulttuuri-inventointeja ja vanhojen teollisuusrakennusten kunnostukseen ja "uusiokäyttöön" sekä maankäytön suunnitteluun liittyviä toimia, kuten yleiskaavaan liitetty viherkaava. Toimintakulttuurin muutos suunnittelussa ja päätöksenteossa tapahtuu kuitenkin melko hitaasti, eivätkä kaikki suunnittelun pohjaksi laaditut ympäristöselvitykset ole olleet riittävän kattavia."

Ympäristöstrategian kriittiset menestystekijät:

- o Ilmastonmuutoksen torjunta
- o Melun torjunta
- o Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- o Ympäristön huomioon ottaminen päätöksenteossa

Ympäristöpoliittinen ohjelma vuodelta 1994:

3. *"Ympäristökasvatus otetaan osaksi kaikkea kasvatusta*

Ympäristönsuojelun onnistuminen edellyttää, että jokainen päättäjä, virkamies ja kuntalainen pitää asiaa tärkeänä ja pyrkii omassa elämässään noudattamaan kestävä kehityksen periaatteita. Tämän vuoksi opetuksessa ja koulutuksessa kiinnitetään erityistä huomiota ympäristöasioihin. Kuntalaisten omatoiminen ympäristöstä huolehtiminen ja sen tilan seuraaminen on tärkeää."

Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja ympäristöhallintajärjestelmän auditointi vuonna 2000:

"Tavoitteen toteuttaminen on edistynyt hyvin. Ympäristöasiat on viety osaksi opetusohjelmia päiväkodeista ammattikorkeakouluun. Peruskouluissa ja lukioissa koulukohtaiset ympäristöohjelmat on viety osaksi opetussuunnitelmaa. Käytännön toteuttaminen vaihtelee kouluittain: osa kouluista painottaa kestävä kehityksen teemoja opetuksessa ja kasvatuksessa hyvinkin paljon, osassa toiminta on viety läpäisyperiaatteella osaksi kaikkien aineiden opetusta jne. Ympäristötiedottamisen osalta useiden yksiköiden toiminnassa on parantamista."

Ympäristöstrategian kriittiset menestystekijät:

- Ympäristötietoisuuden lisääminen
- Henkilökunnan ja luottamushenkilöiden ympäristöosaaminen ja ympäristöteot
- Ympäristön inventointi, raportointi ja seuranta

Ympäristöpoliittinen ohjelma vuodelta 1994:

4. *"Kaupungissa syntyvien jätteiden määrää vähennetään*

Kaupungin hankinnoissa huomioidaan syntyvän jätteen määrä. Valitaan niukemmin pakattuja ja vähemmän kuormittavia tuotteita. Minimoidaan kertakäyttötuotteiden kulutus sekä suositaan uudelleenkäytettäviä ja pitkään kestäviä kulutustavaroita. Tehostetaan kierrätystä ja hyötykäyttöä kannustamalla kuntalaisia ja kaupungin työntekijöitä käyttämään jo olemassa olevia kierrätysmahdollisuuksia sekä kehittämällä uusia toimintatapoja."

Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja ympäristöhallintajärjestelmän auditointi vuonna 2000:

"Tavoitteen toteuttamista ei voida arvioida jätemäärien seurannan puutteen vuoksi. Jätehuoltoon liittyviä käytännön toimenpiteitä on toteutettu lähes kaikissa yksiköissä. Suurimmat puutteet liittyvät jätteiden määrän ja jätehuoltokustannusten seurantaan, kannustukseen, materiaalien kierrätykseen sekä hankintoihin."

Ympäristöstrategian kriittiset menestystekijät:

- Ympäristötietoisuuden lisääminen
- Kaatopaikalle joutuvien jätteiden vähentäminen
- Ympäristönäkökohdat kaupungin hankinnoissa
- Henkilökunnan ja luottamushenkilöiden ympäristöosaaminen ja ympäristöteot

Ympäristöpoliittinen ohjelma vuodelta 1994:

5. *"Kaupunki toimii luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi*

Ihmisen toiminta vaikuttaa luonnon tasapainoon. Monimuotoisuutensa ansiosta luonto pystyy kuitenkin tiettyyn rajaan asti reagoimaan ihmisen aiheuttamiin muutoksiin hakemalla uuden tasapainotilan. Luonnon monimuotoisuuden säilyminen on siten ihmisen elinehto. Monimuotoisuuden säilyttämisessä avainasemassa on maankäytön suunnittelu sekä luonnonvarojen ja kulutustavaroiden säästeliäs käyttö ja kierrätys."

Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja ympäristöhallintajärjestelmän auditointi vuonna 2000:

"Tavoitteen toteutumisessa on edistytty melko hyvin. Merkittävimpiä muutoksia ja toimenpiteitä on toteutettu metsäsuunnittelussa, viheralueiden hoidossa ja maankäytön suunnittelussa, jossa on mm. laadittu viherkaava kaupungin yleiskaavan liitteeksi. Metsäsuunnitelmassa vuosille 2001 - 2010 korostuvat harvinaiset ja luonnonsuojelullisesti arvokkaat alueet kuten vanhat metsät ja avainbiotopit."

Ympäristöstrategian kriittiset menestystekijät:

- Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen
- Ympäristön huomioon ottaminen päätöksenteossa

Ympäristöpoliittinen ohjelma vuodelta 1994:

6. *"Kaupunki vähentää hiilidioksidipäästöjä*

Hiilidioksidi on keskeinen kasvihuoneilmiötä voimistava kaasu. Sen päästöjen vähentämisellä on ratkaiseva merkitys sille, millaiseksi ilmasto ja sitä kautta koko ympäristö tulevaisuudessa muuttuu. Tavoitteena on, että hiilidioksidipäästöt eivät kasva vuoden 1990 tasosta. Nykyisillä resursseilla hiilidioksidipäästöjä voidaan alentaa vuoden 1990 tasosta vasta vuoden 2000 jälkeen."

Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja ympäristöhallintajärjestelmän auditointi vuonna 2000:

"Tavoitteen toteuttamisessa ei ole edistytty. Fossiilisten polttoaineiden kulutus ja niistä aiheutuvat hiilidioksidipäästöt eivät ole vähentyneet toteutetuista toimenpiteistä huolimatta. Kasvihuoneilmiön hidastamiseksi tavoitteen toteuttamiseen on panostettava jatkossa voimakkaammin. Energiansäästösuunnitelman toteuttamiseen on varattava riittävät taloudelliset toteuttamisresurssit. Ajoneuvojen huoltoon, säätöihin ja ajotapoihin tulee panostaa ja kannustaa. Työntekijöiden energiansäästöön liittyvää tietoa tulee päivittää, vaikutusmahdollisuuksia korostaa ja energiankulutuksen vähentämiseen kannustaa."

Ympäristöstrategian kriittiset menestystekijät:

- Ympäristötietoisuuden lisääminen
- Ilmastonmuutoksen torjunta
- Kaupunkikonsernin ympäristöimagon vahvistaminen

Ympäristöpoliittinen ohjelma vuodelta 1994:

7. *"Kaupunki turvaa toiminnallaan terveellisen elinympäristön*

Elinympäristön laatu vaikuttaa ihmisen terveyteen. Kaupungin onkin huolehdittava siitä, että sen toiminta ylläpitää ja parantaa elinympäristön laatua. Huomio kiinnitetään kuntalaisten asumisolosuhteisiin, elinympäristön viihtyisyyteen, meluntorjuntaan, vesien ja ilman laatuun sekä kaupungin järjestämän joukkorokailun ja elintarvikehuollon terveysturvallisuuden ehkäisemiseen."

Tampereen kaupungin ympäristöpolitiikan ja ympäristöhallintajärjestelmän auditointi vuonna 2000:

"Tavoitteen toteuttamisessa on edistytty melko hyvin. Toimenpiteitä, jotka ovat vähentäneet melua sekä päästöjä ilmaan, maaperään ja vesistöihin, on toteutettu useissa yksiköissä. Useita merkittäviä toimenpiteitä on kuitenkin vielä toteuttamatta. Osa niistä vaatii suurehkoja taloudellisia investointeja, joihin ei toistaiseksi ole osoitettu resursseja."

Ympäristöstrategian kriittiset menestystekijät:

- Ympäristöterveyden edistäminen
- Melun torjunta
- Vesistöjen kuormituksen vähentäminen ja pohjavesien suojeleminen

3. TAMPEREEN YMPÄRISTÖN TASAPAINOINEN ONNISTUMISSTRATEGIA

3.1 Ympäristöstrategian visio vuodeksi 2012

Tampere on ympäristönsuojelun kärkikaupunki.

Visio voidaan määritellä organisaation halutuksi tavoitetilaksi. Sen tehtävänä on antaa strategialle suunta, jota kohti edetä. Visio on tavoitteellinen näkemys siitä, millaiselta Tampereen halutaan näyttävän tulevaisuudessa. Ympäristöstrategian visioksi valittiin kaupunkistrategian ympäristöä koskeva strateginen päämäärä. Ympäristöstrategia pohjautuu kaupunkistrategiaan ja tarkentaa ekologista kestävyyttä Tampereella.

3.2 Ympäristöstrategian toiminta-ajatus

Ympäristöstrategian ohjausryhmä on laatinut ympäristöstrategialle toiminta-ajatuksen selkeyttääkseen strategian tehtävää ja samalla ryhmän toimeksiantoa.

Tampere lunastaa lupauksensa olla ympäristönsuojelun kärkikaupunki. Tavoitteena on ympäristön tilan parantaminen Tampereella. Strategia ohjaa päätöksentekoa, luo linjauksia tulevaisuudelle ja tekee ympäristöasiat johdettaviksi. Strategia toimii työkaluna ympäristötietoisuuden lisäämiselle ja muuttaa siten kaupunkilaisten asenteita ja jokapäiväisiä toimintoja ympäristömyönteisemmiksi.

3.3 Vision strategiset päämäärät vuodeksi 2012

1. Tampereella on tehostettu luonnonvarojen ja energian säästävää käyttöä

Kulutustottumuksien muuttaminen ja ympäristöä säästävien tavaroiden ja palveluiden hankkiminen edistävät kestävä kehitystä sekä luonnonvarojen ja energian vastuullista käyttöä. Tämä on saavutettu kaupungin hallinnon, kaupunkilaisten ja elinkeinoelämän yhteistyöllä.

Tampereen kaupunki on tehostanut luonnonvarojen ja energian käyttöä sekä suosii uusiutuvaa energiaa omassa toiminnassaan. Kaupunki on saavuttanut asettamansa energiansäästötavoitteet ja energiakulutus asukasta kohden on vähentynyt. Hankinnoissaan kaupunki on kiinnittänyt erityistä huomiota tuotteiden kestävyteen, korjattavuuteen, kierrätettävyyteen ja niiden pakkauksiin.

Kaupungin liikenteen energiakulutusta on vähennetty henkilöautojen liikennemääriä vähentämällä ja joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen osuutta lisäämällä. Myös liikennesuoritekohtaisia päästöjä on vähennetty suosimalla vähäpäästöisiä, uusiutuvia ja ekotehokkaita teknisiä ratkaisuja kaupungin omassa liikennöinnissä ja ostopalveluissa. Lisäksi on etsitty uusia toimintamalleja asukkaiden ja elinkeinoelämän liikennevalintojen ekotehokkuuden parantamiseksi ja tarpeetonta liikkumista on vähennetty kaupunkisuunnittelulla.

Elinkeinoelämä on sisäistänyt ekotehokkuuden käsitteen ja ottanut sen toimintamallikseen. Tuotteita ja palveluja tuotetaan siten, että käytetään aikaisempaa vähemmän luonnonvaroja ja energiaa.

Tamperelaiset valitsevat vähemmän jätettä tuottavia tuotteita ja palveluita.

2. Tampereen luonnon ekologinen kestävyys ja monimuotoisuus on turvattu

Kaupunkikuva on säilynyt vihreänä ja viihtyisänä. Luonnontilaista luontoa on säilytetty riittävästi luonnonkirjon ja asuntoalueiden viihtyisyyden turvaamiseksi. Vanhoja viheralueita on säilytetty ja uusia, yhtenäisiä ja laajoja viheralueita on kaavoitettu. Hoidettua viherverkostoa on kehitetty ja monipuolistettu. Tampereen kaupunkisuunnittelussa on pidetty huolta luonnon monimuotoisuuden ja virkistysalueiden vaalimisesta.

Kaupungin alueella sijaitsevat, luonnonkirjon kannalta oleelliset luontotyypit ja eliölajit ovat tiedossa. Luonnon monimuotoisuuden inventointi, seuranta ja raportointi toimivat mallikkaasti, ja kaupunkilaisille raportoidaan säännöllisesti ympäristön tilasta monipuolisten ympäristöindikaattoreiden avulla. Myös kaupunkilaisilla on mahdollisuus antaa palautetta ympäristönsä tilasta.

3. Tampereella on vähennetty ympäristökuormitusta

Tampereella seurataan ilman, veden ja maaperän kuormitusta ja niistä raportoidaan säännöllisesti. Kasvihuonekaasupäästöjä on vähennetty Suomen sitoumusten mukaisesti. Vesistöjen ravinnekuormitusta ja kemikalisoitumista on vähennetty ja pohjavesiä suojeltu.

Kierrätys on organisoitu niin, että käyttökelpoiset tavarat ja raaka-aineet eivät joudu kaatopaikalle. Kierrätettäville materiaaleille on luotu markkinat Pirkanmaalla. Biojätettä ei kulkeudu kaatopaikalle muun jätteen joukossa. Asukkaita ohjataan neuvonnalla ja kannustavilla jätetaksoilla jätteiden synnyn ehkäisyyn ja jätteiden tehokkaaseen lajitteluun.

Tampere toteuttaa alueellisia ilmasto-, jäte- ja vesistöstrategioita, joissa on asetettu tavoitteita ja toimenpiteitä ilman ja veden laadun parantamiselle sekä jätteiden synnyn ehkäisylle ja kaatopaikalle joutuvan jätteen vähentämiselle. Syntyvän jätteen määrä asukasta kohti on vähentynyt ja vähenee edelleen.

Melun ehkäisy on otettu huomioon uusien asuntojen ja asuinalueiden suunnittelussa ja rakentamisessa. Liikennettä on ohjattu pois asuinalueilta niin, että asukkaille aiheutuu mahdollisimman vähän meluhaittaa. Olemassa olevat hiljaiset alueet on kartoitettu ja ne otetaan huomioon kaavoituksessa ja liikenteen suunnittelussa.

4. Tampereella on terveellinen elinympäristö

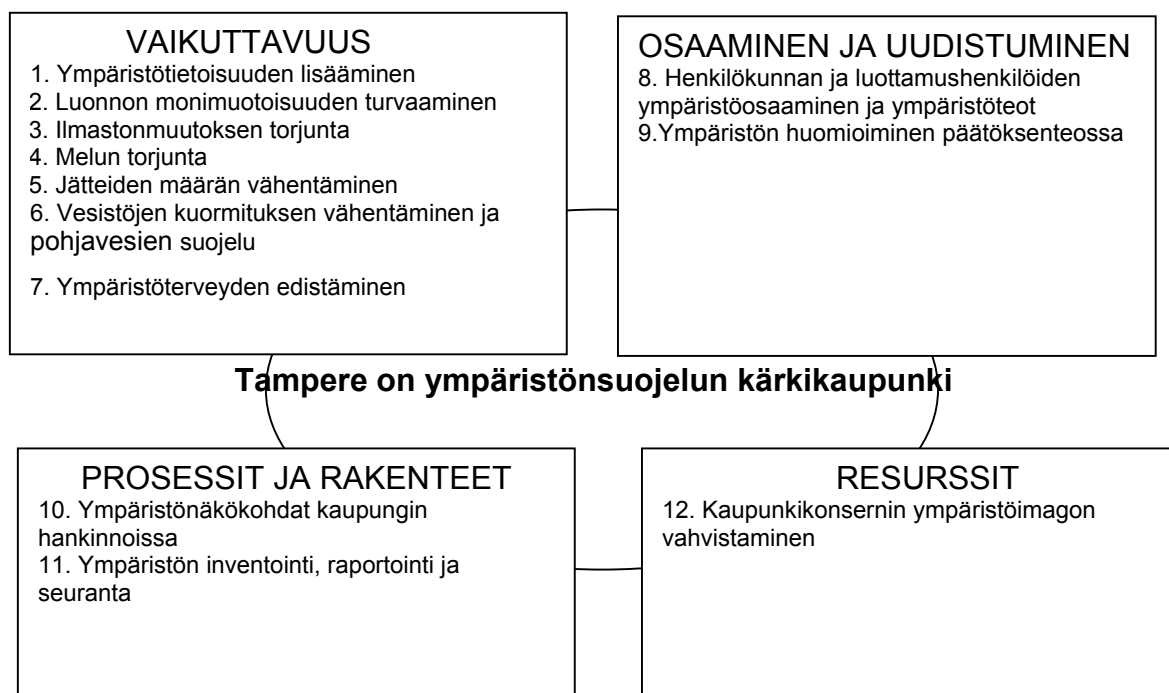
Kaupunki on huolehtinut siitä, että sen toiminta ylläpitää ja parantaa elinympäristön laatua. Näin varmistetaan turvalliset ja määräystenmukaiset elintarvikkeet sekä terveelliset ja turvalliset asumisolosuhteet kuntalaisille.

Ulkoilman laatu on parantunut. Pienhiukkasten ja typen oksidien pitoisuuksia on vähennetty niin, ettei niistä ole uhkaa terveydelle. Pohjavesivarat on turvattu hyvän juomaveden saamiseksi.

3.4 Ympäristöstrategian johtamisnäkökulmat

Johtamisnäkökulmiksi on valittu neljä tekijää: 1) vaikuttavuus, 2) osaaminen ja uudistuminen, 3) prosessit ja rakenteet sekä 4) resurssit. Näkökulmat ovat sidoksissa toisiinsa ja niissä onnistuminen riippuu näkökulmien keskinäisten yhteyksien painotuksissa ja tasapuolisesta toteuttamisesta. Neljän eri tekijän välillä on pyrittävä säilyttämään punainen lanka, jotta yhteys ei katkea eri osatekijöiden välillä.

Kriittiset menestystekijät

3.5 Kriittiset menestystekijät, arviointikriteerit ja vuoden 2003 tavoitteet

Vaikuttavuusnäkökulma

1. Ympäristötietoisuuden lisääminen

Tampereen asukkaille järjestetään keinoja saada monipuolista ja ajantasaista tietoa niin paikallisista kuin kansainvälisistä ympäristöasioista. Näitä keinoja ovat esimerkiksi tiedotuksen tehostaminen ja Internet-palveluiden kehittäminen. Tamperelaisille annetaan riittävästi tietoa omien valintojensa vaikutuksista ympäristöön, ja heitä kannustetaan soveltamaan tätä tietoa omaan käyttäytymiseensä. Erityistä huomiota kiinnitetään ympäristötietokeskuksen ja luontokoulun toiminnan kehittämiseen sekä ympäristöaiheisten Internet-sivustojen laajentamiseen ja monipuolistamiseen. Ympäristökasvatus otetaan myös jatkossa osaksi kaikkea opetusta ja kasvatusta, ja sitä laajennetaan kestävä kehityksen opetuksi elinikäisen oppimisen periaatetta soveltaen.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Kaupungin ympäristöoppaan kävijämäärä
- Ekokumppanit –yhdistyksen jäsenmäärä

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Luontokoulun käyttöaste	Käyttöaste on vähintään 90%. (yto/teto)
Ympäristöaiheisten Internet-sivujen kehittäminen	Laaditaan Internet-pohjainen ympäristöopas tamperelaisille.

2. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Tampere huolehtii luonnon monimuotoisuuden säilymisestä. Tavoitteen toteutuminen edellyttää, että kaupungin alueella on monipuolinen viheralueiden verkosto, riittävästi suojeltuja alueita sekä uhanalaisia lajeja koskevat suojeluohjelmat. Viheralueille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat, joissa tuodaan julki alueisiin kohdistuvia erilaisia intressejä ja sovitetaan niitä yhteen.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Luonnonsuojelualueiden osuus kaupungin pinta-alasta
- Uhanalaisten lajien seuranta

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Suojeltavien alueiden määrä sekä arvokkaiden aluekokonaisuuksien ja elinympäristöjen säilyminen	Perustetaan 30 ha lisää luonnonsuojelualueita Tampereelle. (yto/teto)
Yhtenäinen ja monipuolinen viherverkosto kaupunkirakenteen sisällä	Viheralue selvityksen tarkistaminen on aloitettu ja viheralueohjelma on käytössä v. 2004. (yto/teto)

3. Ilmastonmuutoksen torjunta

Kioton pöytäkirjan ratifiointin myötä Suomi on sitoutunut kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen. Maamme tavoitteena on alentaa päästöjen määrä vuosikeskiarvona vuosilta 2008 - 2012 vuoden 1990 tasolle. Sopimus koskee kuutta kasvihuonekaasua: hiilidioksidia (CO₂), metaania (CH₄), typpioksiduulia (N₂O), fluorihilivetyjä (HFC), perfluorivetyjä (PFC) ja rikkiheksafluoridia (SF₆). Kioton pöytäkirjan kansallisia päästövähennystoimia täydentävät toimenpiteet - joustomekanismit - otetaan asteittain tai kokeiluluonteisesti käyttöön 2000 -luvun alkupuolella. Kioton pöytäkirjan mukainen valtioiden välinen päästökauppa otetaan käyttöön vuonna 2008, mutta EU:n sisäinen yritysten välinen päästökauppa on tarkoitus aloittaa jo vuonna 2005. Päästökaupassa tuottajat voivat myydä tai ostaa päästöosuuksia toisiltaan, ja siten päästöjä voidaan vähentää nopeimmin siellä, missä se on edullisinta.

Ilmastonmuutos on maailmanlaajuinen ongelma, johon on haettu ratkaisuja kansainvälisellä yhteistyöllä ja sopimuksilla. Kansainväliset sopimukset ja kansalliset strategiat luovat puitteet, mutta vain konkreettisilla toimenpiteillä vaikutamme kasvihuonekaasupäästöjen syntyyn ja niiden vähenemiseen.

Ympäristöpoliittisen ohjelman aikana tamperelaiset eivät onnistuneet tavoitteessaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä. Nyt tarvitaan tekoja sekä kaupunkiorganisaatiolta että sen asukkailta. Vastuullisella energiankäytöllä, kaukolämmön osuuden lisäämisellä, maankäytön suunnittelulla ja joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen kehittämällä torjumme ilmastonmuutosta.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Kasvihuonekaasupäästöt
- Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen matkojen osuus liikennesuoritteista
- Kaukolämmön osuus uudisrakentamisessa

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen kehittäminen	Päätös raideliikenteen jatkotoimenpiteistä on tehty. (kv, yto/teto). Keskustan kevyen liikenteen kehittämissuunnitelmaa toteutetaan.
Vastuullinen energiankäyttö	Solmitaan uusi energiansäästösopimus KTM:n kanssa sekä tarkennetaan kaupungin oma energiansäästöohjelma vastaamaan uutta sopimusta (kv). Järjestetään energiansäästökoulutusta ja kampanjoita (energiansäästöviikko, autoton päivä, maailman ympäristöpäivä) henkilökunnalle ja kuntalaisille. Tiedotetaan ja kampanjoidaan uusiutuvien energialähteiden ja ekosähkön ympäristöeduista kuntalaisille ja yrityksille.
Kasvihuonekaasupäästöt	Uusiutuvien energialähteiden käyttö energiatuotannossa lisääntyy.

4. Melun torjunta

Melu kuormittaa ympäristöä, mutta se on myös terveydellinen haitta. Tavoitteena on kaикentasoisten meluhaittojen vähentäminen, ei pelkästään ohjearvojen

alittaminen.

Euroopan parlamentti hyväksyi toukokuussa 2002 direktiivin, jolla vaaditaan EU-maita laatimaan kansalliset melukartoitukset ja toimintasuunnitelmat melun vähentämiseksi. Lisäksi direktiivillä säädetään yhdenmukaisista menetelmistä melun mittaamiseksi. Näin eri unionimaiden tieto saadaan keskenään vertailukelpoiseksi.

Tampereen kaupungin maankäyttöä suunnitellaan siten, että kansallisia melun ohjearvoja ei ylitetä uusilla asuntoalueilla. Vanhoilla asuntoalueilla, joissa meluhaittoja esiintyy, melutasoa vähennetään. Joukkoliikennettä ja kevyttä liikennettä kehitetään melun vähentämiseksi ja samalla edistetään myös muita ympäristöstrategian tavoitteita. Meluntorjuntaohjelma määrittelee tarkemmin keinot melun vähentämiseksi. Myös kaupungissa olevat hiljaiset alueet kartoitetaan ja säilytetään.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Melualueella (keskiäänitaso klo 7 – 22 yli 55 dB) asuvien lukumäärä

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Melulle altistuvien ihmisten ja/tai alueiden määrä	Kantakaupungin meluselvitys päivitetään.
Hiljaisten alueiden säilyttäminen	Hiljaiset alueet kartoitetaan kantakaupungin liikennemeluselvityksen yhteydessä.

5. Jätteiden määrän vähentäminen

Yhdyskuntajätteen kokonaismäärä on kasvanut jätteiden tuottajien määrän mukana, ja se on asukasta kohden noin 450 kiloa vuodessa.

Jätteen synnyn ehkäiseminen on tavoitteena haastava ja vaatii uutta ajattelutapaa. Tällöin tulee kiinnittää huomiota esimerkiksi tuotteiden pakkauksiin sekä palveluiden hankintaan tavaroiden sijasta. Kaatopaikalle joutuvien jätteiden vähentämistä edistetään mm. biojätteen erilliskeräystä tehostamalla, kierrätystoimintaa kehittämällä, erityisjätteiden käsittelypaikkojen kunnostamisella sekä kierrätyspolttoaineen valmistuksella ja sen hyödyntämisenä energiana.

Kunnalle, palveluiden tuottajalle ja valvontaviranomaisille kuuluvat vastuut jätehuollossa selkeytetään.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Valkoisen paperin määrä kaupungin hankinnoissa

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Jätteiden määrän vähentäminen	Kehitetään kierrätystoimintaa. Toteutetaan hyötyjätepisteiden kunnostussuunnitelmaa. Kunnostetaan lumen- ja maankaatopaikkojen sekä muiden erityisjätteiden (liete, rakennusjäte, jne.) käsittelypaikat. Lajittelun edellytykset on saatettu kuntoon kaupungin omissa työpisteissä ja yksiköissä.

6. Vesistöjen kuormituksen vähentäminen ja pohjavesien suojeleminen

Tampereen vesihuollon kehittämissuunnitelma on vesihuollon tavoitteita määrittelevä asiakirja. Suunnitelmasta tulee käymään ilmi, mitkä kunnan alueet on tarkoitus saattaa Tampereen Veden vesijohto- ja viemäriverkoston piiriin sekä millä aikataululla toimenpiteet on tarkoitus toteuttaa.

Vesistöjen kuormituksen vähentämistä jatketaan. Tehdään selvitys kantakaupungin alueen merkittävien ojien, purojen ja lähteiden suojelutarpeista.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Tampereen järvien veden laatu

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Vesihuollon kehittämissuunnitelma	Tehdään Tampereen vesihuollon kehittämissuunnitelma.
Vesistöjen kuormituksen vähentäminen	Tehdään selvitys kantakaupungin alueen merkittävien ojien, purojen ja lähteiden suojelutarpeista.

7. Ympäristöterveyden edistäminen

Terveellinen elinympäristö on yksi tärkeä edellytys kaupunkilaisten hyvinvoinnille. Ympäristöterveyttä edistetään parantamalla sekä sisä- että ulkoilman laatua ja huolehtimalla kaupungin omien kiinteistöjen asumisterveydestä. Turvalliset ja määräystenmukaiset elintarvikkeet ovat myös tärkeä osa ympäristöterveyttä.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Ilmanlaatuindeksi
- Päiväkotien terveydellisten olojen tarkastukset ja toimenpideohjelmien laatiminen

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Sisäilman laatu	Toimintaohje sisäilmasto-ongelmien ratkaisemiseksi kaupungin kiinteistöissä valmistuu. Tehdään toimenpiteet päiväkodeissa ja kouluissa ilman laadun parantamiseksi.
Elintarvikevalvonta	Säännöllinen elintarvikevalvonta on suunnattu riskinarvioinnin mukaan. Riskinarviointiluokitus on valmis.

Osaaminen ja uudistuminen –näkökulma

8. Henkilökunnan ja luottamushenkilöiden ympäristöosaaminen ja ympäristöteot

Jokainen voi vähentää päivittäisillä kulutustottumuksillaan ja elintavoillaan ympäristölle aiheutuvia haittoja sekä luonnonvarojen kulutusta. Myös kestävä kehityksen toteutumisen kannalta on tärkeää mahdollisimman hyvin arvioida kulutusvalintojen ja toimintatapojen merkitystä ympäristölle.

Mahdollisuuksia vastuulliseen kulutukseen ja ympäristön huomioon ottavaan toimintaan on yhä enemmän tarjolla. Avaintekijänä ympäristön hyväksi toimimisessa on tieto oman toiminnan ympäristövaikutuksista sekä mahdollisuudesta vaikuttaa ympäristön tilaan. Kaupungin työntekijät ja luottamushenkilöt voivat omalla toiminnallaan toimia esimerkkinä kuntalaisille. Ympäristökyselyllä mitataan tietämyksen ja osaamisen tasoa ympäristöasioissa. Kaupungin työntekijöitä kannustetaan myös kulkemaan työ- ja virkamatkat kävellen, polkupyörällä tai joukkoliikennettä käyttäen, silloin kun se on mahdollista.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Ympäristökysely henkilökunnalle

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Ympäristöosaamisen taso ja asenteet	Järjestetään henkilökunnalle ympäristökysely. Edistetään kevyen- ja joukkoliikenteen käyttöä työ- ja virkamatkoilla. Tehdään koulutussuunnitelma taloudellisen ajotavan kursseista henkilökunnalle.

9. Ympäristön huomioiminen päätöksenteossa

Ympäristöasioiden huomioiminen päätöksenteossa on tärkeää kestävän kehityksen toteutumisen kannalta. Kun ympäristöasioita huomioidaan läpäisyperiaatteella kaupungin suunnittelussa ja päätöksenteossa, voidaan kaupunkia ja sen toimijoita ohjata siten, että haitalliset ympäristövaikutukset minimoidaan ja asukkaille turvataan terveellinen sekä kestävästi suunniteltu ja rakennettu elinympäristö.

Kaupungin johtoryhmän työskentelyä kehitetään siten, että päätöksenteon yhteydessä arvioidaan päätöksen merkitys kestävän kehityksen kannalta. Kaupungin tehtäväalueilla ja yksiköissä laaditaan ja toteutetaan kestävän kehityksen ohjelmia. Merkittävien hankkeiden ja suunnitelmien ympäristövaikutukset selvitetään ja arvioidaan yhteistyössä asukkaiden kanssa.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Tampereen kestävän kehityksen raportti
- Euroopan yhteiset kestävän kehityksen indikaattorit

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Kestävän kehityksen näkökulma päätöksentekoon	Laaditaan kestävän kehityksen kriteerit päätöksenteolle ja otetaan kriteerit käyttöön.
Kuntalaisten osallistuminen	Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksia lisätään kaupungin kestävän kehityksen työssä.
Kestävä kehitys yksiköissä	Yksiköt toteuttavat kestävän kehityksen ohjelmiaan.

Prosessit ja rakenteet –näkökulma

10. Ympäristönäkökohdat kaupungin hankinnoissa

Huomioimalla ympäristönäkökohtia hankintojen yhteydessä vaikutetaan esimerkiksi jätteiden synnyn ehkäisyyn ja kemikalisoitumisen kasvuun. Hankinnoissa kiinnitetään erityistä huomiota pitkään käyttöikänsä ja alhaiseen energiankulutukseen.

Ympäristömerkeillä erotellaan ympäristölle vähemmän haitalliset tuotteet muista tuotteista. Viranomaisten valvomia ympäristömerkkejä ovat pohjoismainen ympäristömerkki, EU:n ympäristömerkki sekä EU:n energiamerkki ja luomutuotemerkki.

Kesällä 2001 järjestettiin kuljetus- ja työkoneurakoitsijoiden ympäristöauditointi-projekti. Projektin aikana auditointiin 136 urakoitsijaa. Auditoinneista annettiin pisteitä, ja paras mahdollinen pistemäärä oli 80. Keskiarvoksi saatiin 67,3 pistettä. Auditointi ei tässä yhteydessä ollut viranomaisvaltuuksin tapahtuvaa vaan perustui yhteistyöhön ja työhön valittavien urakoitsijoiden valintaan. Auditoinnin tarkoituksena oli ympäristöselvityksen lisäksi saattaa urakoitsijoille tietoa ympäristöasioista. Auditointi osoitti, että kaupungin käyttämät urakoitsijat voisivat kiinnittää ympäristönäkökulmiin nykyistä enemmän huomiota. Auditointia tullaan laajentamaan myös muille aloille.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Ympäristömerkittyjen tuotteiden osuus kaupungin varastojen kautta tapahtuvissa hankinnoissa

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Hankintojen ympäristökriteerit	Vahvistetaan materiaalikeskuksen ympäristöosaamista. Selvitetään ympäristömerkittyjen tuotteiden osuus kaupungin hankinnoissa.
Ympäristöauditoinnit	Kaupungille palveluita tarjoavien yritysten ympäristöauditoinnit aloitetaan (kv).

11. Ympäristön inventointi, raportointi ja seuranta

Ympäristön säännöllinen inventointi on tärkeä osa ympäristönsuojelua, jotta pystymme reagoimaan esimerkiksi luonnon kirjon ja ilmanlaadun muutoksiin. Inventointia, raportointia ja seurantaa kehitetään järjestelmällisemmäksi hyödyntämällä paikkatiedon mahdollisuuksia ja rakentamalla kaupungille omaa raportointijärjestelmää, josta on helppo koota raportteja eri tarpeisiin.

Indikaattoreiden avulla seurataan ympäristön tilaa ja tilannetta verrataan muihin kaupunkeihin.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Tampereen ympäristön tila -raportti
- Tampereen kestävä kehityksen -raportti
- Euroopan yhteiset kestävä kehityksen indikaattorit

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Ympäristöraportointijärjestelmä	Laaditaan raportit Tampereen kestävästä kehityksestä sekä ympäristön tilasta. Energiankulutuksen uusi raportointijärjestelmä on toiminnassa.
Ympäristön tilan on-line seurannan kehittäminen	Ilmanlaatuindeksinäyttö on Näsinneulan valopylväessä.

Resurssinäkökulma

12. Kaupunkikonsernin ympäristöimagon vahvistaminen

Koska ympäristöstrategian visiona on olla ympäristönsuojelun kärkikaupunki, kaupungin on toimittava esimerkkinä asukkailleen ja osoitettava olevansa sitoutunut ympäristön tilan parantamiseen teoilla eikä pelkästään sanoilla. Yhteistyö yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa edistää omalta osaltaan kaupungin ympäristöimagon vahvistamista, samoin kansainvälinen yhteistyö.

Julkisen kaupunkitilan hoidosta on annettu omat määräykset Tampereen kaupungin rakennusjärjestyksessä. Sen pohjalta kaupunginjohtaja nimesi kaupunkitilaryhmän, joka ohjaa kaupunkitilaan liittyviä hankkeita ja antaa lausuntoja niiden sopivuudesta. Kaupunkitilaryhmä on esimerkiksi tehnyt keskustaan laatutaso-ohjeistuksen.

Kaupunginhallituksen nimeämä ympäristöhoitotoimikunta jatkaa toimenkuvansa mukaisesti aloitteiden tekemistä kaupunkikuvan ja viihtyvyyden parantamiseksi. Toimikunta järjestää myös yleisiä kuluja vähentäviä, kaikkia kaupunkilaisia aktivoivia ja asuinalueittain tutummaksi tekeviä kampanjoita ja kilpailuja.

Kaupunki seuraa muutosta toimintaympäristössä seuraavilla indikaattoreilla:

- Ekokumppanit –yhdistyksen jäsenmäärä

Arviointikriteerit	Tavoitetaso 2003
Kumppanuus-toiminnan edistäminen	Vähintään 30 uutta jäsentä liittyy Ekokumppanit – hankkeeseen (kv).
Kansainvälinen yhteistyö	Osallistutaan kansainvälisten ympäristöverkostojen toimintaan. Osallistutaan PRESUD-hankkeeseen, jossa kaupungit arvioivat toistensa kestävä kehitystä. Tehdään ympäristöyhteistyötä ystävyyskaupunkien kanssa.

4. YMPÄRISTÖSTRATEGIAN KÄYTTÖNOTTO JA SEURANTA

Tasapainoisen onnistumisstrategian toteuttaminen edellyttää kiinteää yhteyttä talouden ja toiminnan suunnitteluun sekä kaupungin eri toimialojen ja toimialastrategioiden kanssa. Toimialoilla on vastuu toimintastrategioiden toteuttamisesta.

Ympäristöstrategia hyväksyttiin kaupunginhallituksessa syyskuussa 2002. Vuoden 2003 tavoitetasot hyväksyttiin 5.5.2003 kaupunginhallituksessa. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kaupunginhallitukselle. Raportointia koordinoi ympäristövalvontayksikkö ja se tehdään Tasapainoisen onnistuminen –menetelmän mukaisilla tuloskorteilla vuoden 2003 lopun tilanteesta.

Liite 1: Menetelmänä tasapainoinen onnistuminen

Tasapainoinen onnistuminen on strategiaperustan ja strategian laadinnan, toteuttamisen ja arvioinnin viitekehys. Sen lähtökohdaksi on näkemys siitä, että julkisissa organisaatioissa strateginen johtaminen tarkoittaa sekä tulevaisuuden näkemistä että tekemistä.

Tasapainoisen onnistumisen strategian laadinnassa korostetaan erityisesti strategian yhteyttä toiminta- ja taloussuunnitteluun sekä talousarvion vuosittaisiin tavoitteisiin. Näin strategiasta tulee toteutettavissa oleva. Strategiamallissa painotetaan voimakkaasti myös poliittisen päätöksenteon, erityisesti kaupunginvaltuuston roolia strategiaprosessissa ja strategisten valintojen tekijänä.

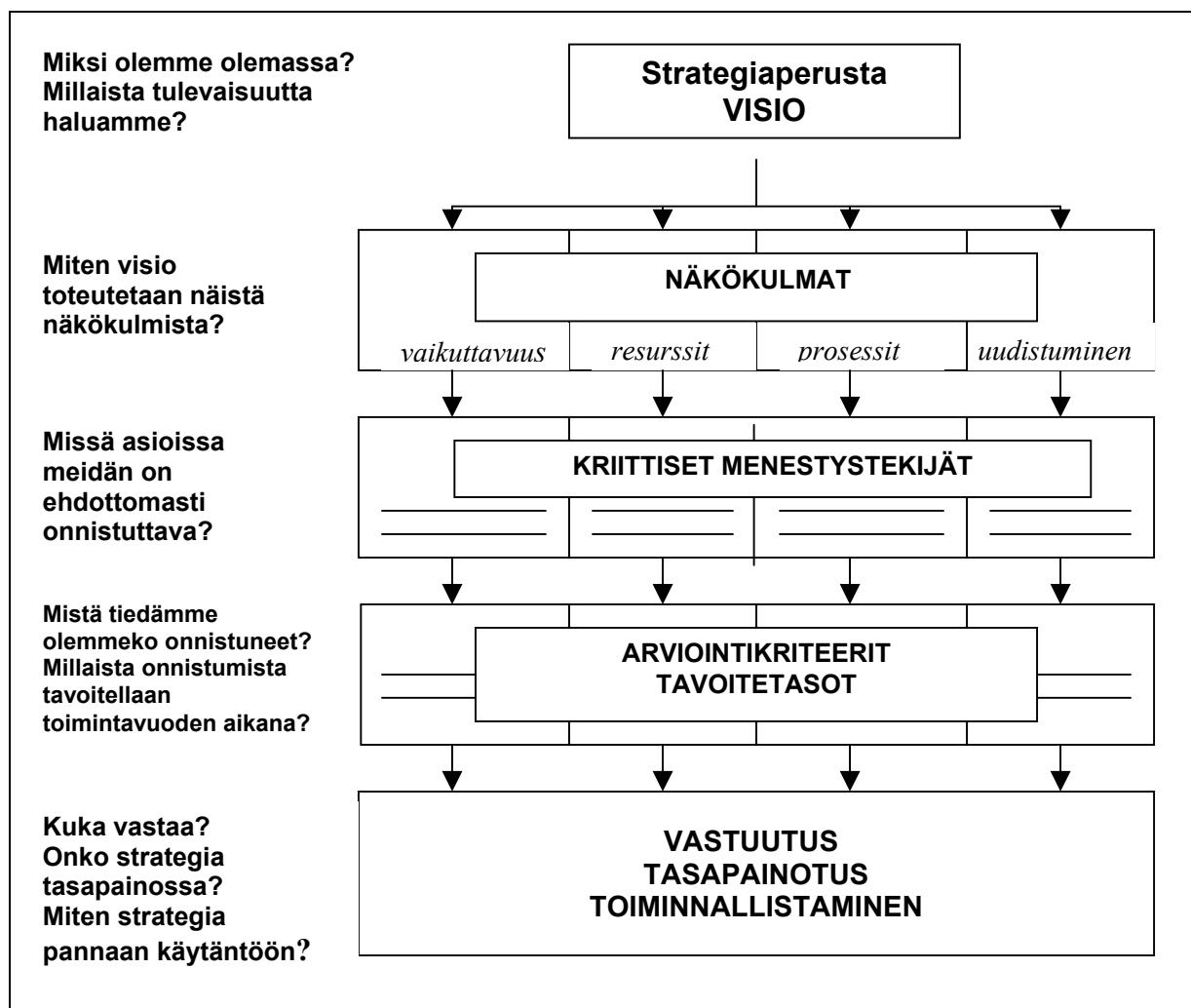
Tasapainoinen onnistuminen aloitetaan organisaation strategiaperustan ja vision määrittämisellä. Strategiaperusta antaa lähtökohdan ja suunnan tulevaisuuteen.

Tasapainoisen onnistumisen strategiaa rakennetaan seuraavista näkökulmista:

- poliittisten päätöksentekijöiden, kansalaisten ja asiakkaiden näkökulmat (vaikuttavuus)
- resurssien hallinnan näkökulmat (resurssit)
- organisaatioiden suorituskyvyn ja toimivuuden näkökulmat (prosessit ja rakenteet)
- työyhteisöjen ja henkilöstön näkökulmat (uudistuminen ja työkyky).

Kuhunkin näkökulmaan määritellään strategian onnistumisen ydin eli kriittiset menestystekijät ja niissä onnistumista kuvaavat arviointikriteerit. Näiden kriteerien toteutuminen varmistetaan vuosittaisilla tavoitteilla.

Tasapainoinen onnistuminen prosessina

Lähde: Kaikem paree Tampere